

УДК 766.5:778

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ РЕЕР-SHOW КНИГИ

ГАЛЬЧИНСЬКА Ольга¹, КОЗОДАВЛЕВА Таїсія²

¹ Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва та дизайну
імені Михайла Бойчука, Україна

² Київський національний університет технологій та дизайну, Україна
galchinska.os@knutd.com.ua

В дослідженні проведено аналіз особливостей дизайну реер-show книги та особливостей її інтерактивної взаємодії на основі зібраного матеріалу. Надано характеристики реер-show книги, яка є сукупністю інтерактивних методів, методів трансформації книжкової дизайн форми, організованої відповідно до функції, матеріалу і способу виготовлення. Розглянута історія створення, розвитку реер-show книг та особливості їх сприйняття читачем.

Ключові слова: реер-show книга, тунельна книга, pop-up книга, ілюстрація, дизайн.

ВСТУП

Оптичний шоу та пристрої відігравали ключову роль у масовій культурі XIX століття, адже починаючи з 1817 року було створено чимало оптичних приладів, для вивчення роботи зору [4]. Зростання оптичних рекреацій було особливо зосереджено на випуску значної кількості ілюстрованих і рухомих книг, будучи зазвичай націленою на підліткову аудиторію, яка експлуатувала новизну новітніх оптичних відтворень. Повсюдна присутність оптичних пристроїв у масовій культурі чинила творчий тиск як на концептуальну, так і на матеріальну організацію книги, трансформуючи її та сприявши появі і розвитку найпоширеніших, в ті часи, мініатюрних театральних панорами з камерою – обскурю, діорам, чарівних ліхтарів та реер-show книг, які у XXI столітті набули популярності у поєднанні із сучасними технологіями.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета дослідження полягає в проведенні комплексного мистецтвознавчого аналізу інтерактивних засобів дизайну друкованих реер-show книг, виявлення функціонального призначення таких видань і характерних особливостей розробки. Враховуючи велику популярність pop-up книг, родоначальником яких є реер-show книга, ця тема потребує дослідження, визначення художньо-конструкторських особливостей, технологій створення та факторів, що впливають на проектування об'ємної книги, проведення комплексного мистецтвознавчого аналізу інтерактивних засобів графічного дизайну, виявлення функціонального призначення таких видань і характерних засобів організації інтерактивної взаємодії.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Найперші відомі аналоги реер–show книги — перспективні види, які були намальовані Леоном Баттістою Альберті в 1437 році, фарбами на склі та освітлювалися ззаду за допомогою сонячного або місячного світла. Лише у XVII–XVIII століттях на вулицях і ярмарках по всій Європі набули популярності реер–box, зображення у яких, через регулярні проміжки часу, ковзали по жорсткій коробці з дерева або картону з вічком, де кілька сцен було об'єднано, як театральна сцена чи вистава. Привабливість show–box була водночас словесною та візуальною, через взаємозв'язок між глядачем і шоуменом, як між глядачем і намальованими сценами, де шоумен озвучував розповідь. Подібним до західноєвропейських реер–box є старовинний український пересувний ляльковий театр — Вертеп, де ставили релігійні й світські п'єси. Саме на основі реер–box, які були однією з найпоширеніших форм оптичних розваг протягом XVIII–XIX століття, розвинулися паперові реер–show.

На початку XIX століття перегляд реер–show книг часто вважався альтернативою подорожам, своєрідна віртуальна реальність, подібна до сучасних VR технологій. Розквіт паперових реер–show припав на середину XIX століття. Ця тенденція розпочалася в Австрії та Німеччині і швидко поширилася на Францію та Англію. Реер–show книга давала можливість пізнати світ без мандрівок, адаптуючись під людей всіх вікових груп. Змінюючи кількість ілюстрацій та зосередившись на простих формах розроблявся дизайн для дитячої аудиторії, або навпаки, деталізований — для дорослих.

Більш сучасною назвою реер–show книги є “тунельна книга”. Термін «тунельна книга» походить від того факту, що багато з цих книг були створені на честь будівництва тунелю під Темзою в Лондоні з 1825 по 1843 роки. Його будівництво тривало, і його слава була відображена в кількох формах артефактів, зокрема в паперових реер–show.

Конструкція реер–show книги складається з: твердої обкладинки, задньої дошки, задньої сцени, лицьової сторони з вічком та оглядовою сценою, що в свою чергу, складається з міхів (концертини, або сільфону) та вирізаних панелей з ілюстраціями та різними елементами фіксації.

У стандартному дизайні реер–show книги передня панель виготовлялася з щільного картону, обшитою однотонним або фактурним папером. Найпопулярнішим папером був смарагдово-зелений та теракотово-червоний [1 с. 97]. На лицьовій стороні наклеювалася етикетка з назвою та зображенням, рідко вказувалися відомості про художника, гравера, дату чи видавця. Отвір, яких могло бути декілька, вирізався на лицьовій стороні у формі кола чи орнаменту, іноді у вічко вставлялася лінза, для досягнення об'ємної панорами

Ілюстрація реер–show книги, зазвичай, дублювалася на декілька частин, елементи якої вирізалися по мірі віддаленості панелі від лицьової сторони книги. Європейське реер–show зазвичай мало від чотирьох до п'яти вирізаних панелей. У 1830 роках кількість панелей європейського реер–show досягала чотирнадцяти, тоді як китайська реер–show мала вісімнадцять.

На першій панелі оглядового сюжету вирізалися, або вклеювалися об'єкти, які є найближчі до глядача, а на задній — найбільш віддалені. Каркасні панелі вирівнювалися разом, щоб утворити тривимірний ефект габаритної сцени.

Кріплення ілюстрацій починалося з останньої панелі, до якої з обох боків клеїлася концертина [3].

На іншому кінці реер-show знаходиться задня панель, яка виготовлялася з щільного картону, обшивалася фактурним або декоративним папером. Зі зворотного боку задня панель часто обклеювалася синьо-сірим цукровим папером або різнокольоровими шпалерами.

У реер-show книзі на перший план виступає образотворчий матеріал, його естетичні переваги, а текст може його доповнювати, або, взагалі, бути відсутнім, якщо ілюстрація є самодостатньою. Ілюстрації перших реер-show книг, були барвистими, деталізованими, з великою кількістю проілюстрованих подій всередині, та мали розкішне оздоблення. Зображення розмальовувалися вручну, з урахуванням лінійної та повітряної перспективи.

Реер-show книга «Коронація» британського фотографа Едвіна Сміта та Олів Кук, що відображає високі склепіння та краєвиди Вестмінстерського абатства в яскравій кольоровій палітурці з насиченими ілюстраціями інтер'єру, є прикладом вдалого поєднання дизайну обкладинки та малюнків. Приваблює погляд читача і оригінальна вказівка: «Придивися до вічка з великою цікавістю. Якщо ніс не шкрябає папірець, ти щось упускаєш!» (рис. 1).

Рис. 1. Реер-show книга Едвіна Сміта та Олів Кук, «Коронація», 1953 р [6].

Паперове реер-show часто зберігали у футлярі, виготовленому з щільної дошки, вистеленої мармуровим папером, або у дерев'яній скрині, що полегшувало подальше зберігання та транспортування. Виймання реер-show книги з футляра здійснювалося шляхом потягування за шовкову стрічку, яка кріпилася до дна [1 с. 98].

Через монокулярний зір, який бере участь у перегляді паперового реер-show, панелі не відображаються з однаковим рівнем чіткості, але саме це і робить враження від реер-show особливим, роблячи його інтимним [2]. Постійний стимул, що надається ілюзією реальності, посилюється завдяки інтенсивній концентрації, яка здійснюється в процесі розглядання реер-show книги. Глядач розвиває «голод до деталей» і отримує задоволення від фокусування очей на них, відчуючи навіть звичайні видовища на ілюстраціях як захоплюючі.

Досвід використання інтерактивного дизайну у реер-show книзі набув популярності у другій половині XVIII століття. Реер-show книги отримали подальший розвиток з технікою напівпрозорого малювання, перфорацією та

вирізними формами, які створювали спеціальні ефекти при освітленні ззаду свічками. Розширення можливостей для користувача, представляє собою значну тілесну взаємодію зі складовими реер-show книги. Зміна світла з передньої частини зображення на задню могла змінити сцену з дня на ніч, що зараз є популярним у вигляді тунельних листівок та книг-світильників [5]. Прикладом сучасної видозміненої паперової реер-show є світлодіодні світильники бренду IY, де безбарвні вирізані силуети, при увімкненні різнокольорової підсвітки, створюють контрастне об'ємне зображення. Українським прикладом бренду, що вручну виготовляє тунельні листівки, є бренд ColibriGift, вироби якого поєднують елементи поп-ар та реер-show книг.

ВИСНОВКИ

У дослідженні розкрито теоретичні та практичні питання формування реер-show книги, виявлені особливості її дизайну. Доведено, що тип інтермедіальності реер-show книг нерозривно пов'язаний з оптичними рекреаціями XIX століття. Дизайн реер-show протягом останніх 180 років постійно вдосконалювався, видозмінювався, з'являлися нові форми. Реер-show книги продовжують вражати навіть сучасного глядача, еволюціонуючи та модернізуючись у нових формах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Arbeitskreis Bild Druck Papier Tagungsband Basel 2013. С. 97-98. URL: <http://surl.li/ccrrt> (дата звернення: 01.03.2023).
2. Shijia Yu. PhD Thesis Amusing, Interesting, and Curious The Paper Peepshow in England, 1825-1851. 2020. 379 с. URL: <http://surl.li/fdqwx> (дата звернення: 01.03.2023).
3. Paper peepshows. Victoria and Albert Museum, London. URL: <http://surl.li/ccrfrn> (дата звернення: 01.03.2023).
4. Piola E. Curator's favorite: a tunnel book by any other name. URL: <http://surl.li/ccrtz> (дата звернення: 01.03.2023).
5. Plunkett, John. «Moving Books/Moving Images: Optical Recreations and Children's Publishing 1800-1900. 2007. URL: <http://surl.li/fdrfw> (дата звернення: 01.03.2023).
6. Wilson T. A Coronation peep-show. URL: <http://surl.li/gqild> (дата звернення: 01.03.2023).

GALCHINSKA O., KOZODAVLEVA T. THE FEATURES OF A PEEP-SHOW BOOK DESIGN

The research conducted an analysis of the peep-show books design features and their interactive interaction features, based on the collected material. Peep-show books can be characterized as a set of interactive methods, book design form transformation methods, organized according to function, material and manufacturing method. The history of the creation and development of peep-show books and the peculiarities of their perception by the reader are considered.

Key words: *peep-show book, tunnel book, pop-up book, moving book, illustration, design.*